

Doctor Ferran, el descobridor de la primera vacuna del còlera

Els Col·legis de Metges de Tarragona i Barcelona homenatgen i reivindiquen des de Tortosa la figura del metge i bacteriòleg nascut a Corbera d'Ebre fa 170 anys

M. M.
TORTOSA

Coincidint amb el 170è aniversari del seu naixement, Tortosa acull demà dissabte, 16 d'octubre, un homenatge al doctor Jaume Ferran i Clua (1851-1929). Els Col·legis Oficials de Metges de Tarragona i Barcelona estan al capdavant d'aquesta iniciativa, que vol posar de relleu la figura i el llegat d'aquest metge i bacteriòleg descobridor de la primera vacuna contra el còlera.

L'homenatge, que comptarà amb la presència de destacades figures de la medicina i del món de la història, constarà d'una sèrie de conferències així com una visita guiada per la ciutat de Tortosa, ciutat on va viure i on va treballar el doctor Ferran i que enguany és la Capital de la Cultura Catalana. Amb aquesta jornada es pretén donar a conèixer en profunditat la figura d'aquest científic i abordar diferents punts de vista de l'ús i l'obtenció de les vacunes.

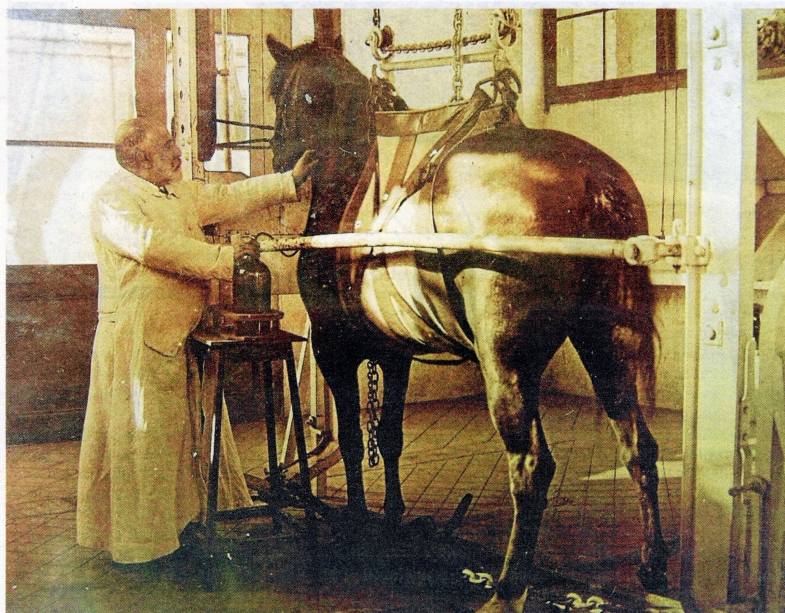
Segons remarquen des dels Col·legis de Metges, el paper del doctor Ferran en la història de la medicina recent «és incontestable». «La seva contribució en la recerca i el seu esperit innovador

per l'obtenció de vacunes contra diverses malalties ha fet que la Junta de Govern del Col·legi Oficial de Metges de Tarragona (COMT), de forma unànime i a títol pòstum, atorgui la màxima distinció col·legial al doctor Ferran. El doctor Josep Giné, encarregat de l'espai de memòria històrica del Col·legi, serà l'encarregat de fer entrega de la Creu de Sant Cosme i Sant Damià als familiars del doctor Ferran.

Vida dedicada a la investigació

Jaume Ferran i Clua va néixer l'1 de febrer de 1851 a Corbera d'Ebre, a la Terra Alta, fill del metge del poble. Va estudiar Medicina a Barcelona i, posteriorment, es va establir a Tortosa, on va exercir com a metge titular i oftalmòleg entre 1874 i 1887, i on va començar a interessar-se per la fotografia microscòpica i pels estudis de Pasteur.

Quan, l'any 1884, esclata una epidèmia de còlera a les ciutats franceses de Marsella i Toló, l'Ajuntament de Barcelona envia Ferran amb una comissió de metges per analitzar la situació i proposar mesures de prevenció a la capital catalana. En tornar, el doctor Ferran i Clua investiga sobre

El doctor Jaume Ferran treballant a l'Institut Ferran. FOTO: MUSEU D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA DE CATALUNYA (MHMC)

El reconeixement Creu de Sant Cosme i Sant Damià als familiars

La benvinguda als assistents a la Jornada tindrà lloc demà a les 11 al Mercat Municipal. Tot seguit es durà a terme una ruta històrica per la Tortosa on va viure i treballar el doctor Ferran. Després d'un dinar, la Cambra de Comerç acollirà els actes centrals de l'homenatge, a partir de les 16.30 h. Després d'una aproximació a la seva figura, s'ha programat una taula rodona, amb la participació entre d'altres del doctor Rafel Vila, oftalmòleg i besnét de l'homenatjat. A les 18.00 h tindrà lloc el lliurament de la Creu de Sant Cosme i Sant Damià als descendents del doctor Ferran.

el vibrió colèric i aconseguir una vacuna eficaç inoculant-lo per via subcutània. Ferran va assajar el seu prototip de vacuna primer en conills i després en ell mateix i els seus col·laboradors i familiars.

En esclatar un brot de còlera a València, l'any 1885, és cridat per la Diputació provincial per aplicar la seva vacuna entre la població. La inoculació comença a Alzira el mes d'abril i constitueix la primera campanya de vacunació universal que es va fer amb una vacuna bacteriana obtinguda en laboratori. Entre les més de 30.000 persones vacunades, la taxa de mortalitat va ser molt menor que entre les no vacunades.

Amb tot, «Santiago Ramón y Cajal i altres crítics van fomentar una campanya de desprestigi, avui dia considerada injusta, que considerava el doctor Ferran com un metge de poble aficionat a la bacteriologia, però amb un coneixement científic limitat, mogut per l'interès econòmic i sense pedigree acadèmic ni el suport de cap institució científica», detallen des del COMT.

Aquestes pressions van impedir que el govern autoritzés la continuïtat efectiva de la vacunació, i Jaume Ferran (d'altra banda, poc

tolerant a les crítiques) va tornar a Tortosa.

L'any 1886, Jaume Ferran va ser nomenat director del nou Laboratori Microbiològic Municipal de Barcelona, càrrec que va ocupar fins al 1905. Allà, avança en la seva recerca dels vaccins: el 1887, realitza la primera vacunació antitífica a Espanya, amb un procediment d'immunització més curt i més segur que el de Pasteur. Assaja, també, un vaccí contra la diftèria a partir dels bacils diftèrics atenuats, però no prospera arran de les crítiques que provoquen alguns casos de mort de persones vacunades. El 1892, duu a terme amb èxit una campanya de vacunació contra el mal roig del porc i, el 1899, estudia la possibilitat d'obtenir un vaccí contra la pesta bubònica.

L'any 1900, Ferran va obrir l'Institut de Patologia Experimental i d'Higiene, conegut com a Institut Ferran, on va dur a terme de manera privada les seves investigacions. L'any 1907, l'Acadèmia de Ciències de París reconeix tardanament l'eficàcia de la vacuna contra el còlera amb el Premi Bréant. L'any 1919, aconsegueix el vaccí anti-alfa contra la tuberculosi.